

همه چیز درباره‌ی هنر پایه ماشه

پایه ماشه یکی از ساده‌ترین روش‌های مجسمه‌سازی که می‌تواند برای همه‌ی سنین فریبنده و هیجان‌انگیز باشد پایه ماشه است. هنری که کم و بیش از نگر اقتصادی برای هنرمند هیچ هزینه‌ای ندارد و بسته به مواد اولیه به کاررفته در آن دارای درآمد خوبی است.

پایه ماشه چیست؟

پایه ماشه (به فرانسوی papier-mâché) یکی از صنایع دستی است که معنای آن مچاله کردن است. شاید دلیل نام‌گذاری آن به خاطر استفاده از کاغذهای باطله باشد. موادی که به ساخت در این هنر کمک می‌کنند تکه‌های کاغذ یا خمیر کاغذ است که گاهی برای چسبندگی بیشتر و تقویت آن استفاده می‌شوند.

مجسمه‌سازی با این روش، روش نوینی نیست و در جهان کاربردهای بسیاری دارد، چراکه مواد اولیه این هنر (روزنامه‌ها و چسب چوب) را می‌توان به‌سادگی در محیط پیرامون پیدا کرد و بهترین پیشنهاد برای آغاز کارهای هنری و ساخته مجسمه است. چراکه هم ارزان و هم در دسترس همگان قرار دارد و بر خلاف بسیاری از رشته‌های هنری نیاز به خرید ابزار گران قیمت ندارد.

تاریخچه پایه ماشه در جهان

کهن‌ترین آثار یافت شده از جنس پایه ماشه از آن سلسله «هان» چین بوده است، اشیایی همچون درپوش ظرف و کلاه‌های تشریفاتی و نظامی.

خاستگاه این هنر قدیمی کشورهای شرق آسیا بوده است و در قرن ۱۵ میلادی با ورود این هنر به اروپا، برای ساخت مجسمه‌های کوچک مذهبی استفاده می‌شده است. فرانسوی‌ها در قاره‌ی سبز اولین مردمانی بودند که توانستند شکل تازه‌ای به پایه ماشه بدهند و آن را به‌صورت تجاری فرآوری کنند. از جمله پیکره‌هایی که با این شگرد ساخته شده‌اند می‌توان به مجسمه گول پیکر «نا نا» اشاره کرد. اما

یک سده بعد کارخانه‌های بسیاری در سرتاسر کشور پهناور روسیه، انگلستان و در آینده در تمام کشورهای اروپا و سپس در قاره‌ی جدید الکشف آمریکا راه اندازی شدند.

آثار گوناگونی در این کارخانه‌ها تولید می‌شد که از این آثار می‌توان با توجه به کاربرد آن دوران، جعبه مداد، آباژور، انواع مجسمه و عروسک و ... را نام برد. ولی امروزه در آمریکا کاربرد دیگری نیز به آن اضافه شده است و از پایه ماشه برای ساخت تابوت استفاده می‌شود.

تاریخچه پایه ماشه در ایران

در ایران نیز این هنر در روزگار صفویان گسترده بسیاری پیدا کرد که با به کارگیری چسب و کاغذ آثار تازه‌ای را هنرمندان ایرانی خلق کردند. ولی کمی بعد هنرمندان و صنعتگران ایرانی پس از آشنایی بیشتر با ساخت مقوا، روش‌های جدیدی را در این حوزه ابداع کردند و هنر ایرانی را با ساخت آثاری چون قلمدان، قاب آئینه، جلد‌های روغنی، رحل قرآن و دیگر اشیایی که در صنایع دستی ایران به هنر «لاکی» معروف هستند، به رخ جهانیان کشیدند. لاک‌ی در زمان آغاز پادشاهی شاه‌تیماسب بود که به دست هنرمندان کاسپانی ابداع شد. بنابراین قزوین را می‌توان خاستگاه اصلی هنر لاک‌ی نامید که در آینده در اصفهان نیز گسترش یافت.

در این دوره هنرمندان و نگارگران با نقش مجالس شکار و رزم و تذهیب با خطوط اسلیمی و ختایی آثار ساخته‌شده با هنر لاک‌ی را زینت می‌بخشیدند. بعدها در دوران زند و قاجار نیز این هنر بسیار مورد توجه هنرمندان ایرانی بود و آثار بسیار زیبایی از آن دوران به یادگار مانده است.

مجسمه و قلمدان سازی با پایه ماشه

تا سال‌ها پیش از دوران زندیه، قلمدان‌ها از چوب یا فلز ساخته می‌شدند و برای زیباسازی آن‌ها از مفتول‌های نقره و زر به کارگیری می‌شد که همین باعث سنگینی بسیار این قلمدان‌ها می‌شد.

اما هنرمندان در عصر زند به کمک پایه ماشه قلمدان‌هایی سبک را خلق کردند که در آن دوران با استقبال بسیار مردم قرار گرفت و بر همین اساس کارگاه‌هایی برای تولید بیشتر در شهرهای تهران و اصفهان ایجاد شد.

معیار بنیادی قیمت‌گذاری قلمدان‌ها نقوش به‌کار برده شده در آن‌ها بود. نقوشی که برای زیباسازی و آرایش قلمدان‌ها به‌کار می‌رفت برخاسته از لندی‌شبه و پندار هنرمندان که دربرگیرنده نقوش جانوری، بته و جقه، پرندگان زیبا، شکارگاه، طرح‌های تزئینی و گه‌گاهی هم چهره‌هایی از دلدادگان و ... بود.

در سال‌های پایانی فرماندهی ناصرالدین‌شاه قاجار، نگارگران قلمدان حتی گاهی ۵۰ تومان (۵۰ تومان دوران قاجار!!!) دستمزد می‌گرفتند که این مبلغ در مقایسه با نان که هر ۳ کیلوی آن در دوران قاجار ۱ قران ارزش داشت، مزد بسیار بالایی بود. اما با ورود تکنیک عکس‌برگردان از فرنگ به کشور ایران این وضعیت دستمزدی تغییر کرد و نقاشان شاغل در این زمینه به سایر هنرها روی آوردند که در نتیجه افول قلمدان‌سازی را در پی داشت.

مزیت‌های پایه ماشه

ساخت مجسمه‌های پایه ماشه یکی از موثرترین راه‌ها برای بروز خلاقیت و استعدادهای فردی است. با طراحی و ساخت مجسمه‌های پایه ماشه می‌تواند ایده‌های ذهنی و خلاقانه خود را با ایجاد آثار هنری بسیار زیبا پیاده کنید. بدین ترتیب یادگیری هنر پایه ماشه تأثیر شگرفی در تقویت قدرت خیال شما دارد و می‌توانید با کمک آن برای خودتان مجسمه‌های جالبی را خلق کنید. با به‌نمایش در آوردن خلاقیت درونی خود در شکل مجسمه‌های پایه ماشه می‌توانید در قالب یک نمایشگاه آثار خود را به‌نمایش بگذارید و مهارت‌های فردیتان را با ارائه آثار هنری بسیار زیبا و دوست‌داشتنی به مشتریان و علاقه‌مندان، آنان را برای خرید آثار تولیدشده توسط خودتان ترغیب کنید.

این هنریکی از صنایع دستی پرکاربرد است و مجسمه‌های ساخته‌شده بدست خودتان منحصر به فرد بوده و به ذهن شما متعلق است. زیرا هنر دست همانند اثر انگشت شما، یکتاست و رونوشت ندارد. میزان موفقیت شما در این زمینه بستگی به سطح کوشش، نوآوری و ایده‌های ناب شما دارد. طراحی‌های ذهنی و ساخت تندیس با کاغذهای باطله احساس خوبی در نگهداری از محیط‌زیست و گسترش هنرهای کم‌هزینه دارد که به‌سادگی نمی‌توان از این احساس گذشت. در مطلب‌های بعدی با ویدیو روش ساخت مجسمه‌های پایه ماشه را در وب‌نوشت گیلیمو با شما به اشتراک خواهیم گذاشت.